Liikenne- ja viestintävaliokunta
Viite: VNS 6/2022 vp

**Valtioneuvoston selonteko Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallinen ilmasto- ja energiastrategia – VR-Yhtymän kommentit**

VR-Yhtymä Oyj (jäljempänä VR) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkokentässä mainitussa asiassa ja lausuu siitä seuraavaa:

Euroopan unionin Vihreän kehityksen ohjelmassa on asetettu tavoite vähentää kasvihuonekaasupäästöjen nettopäästöjä vähintään 55 % vuoteen 2030 mennessä ja saavuttaa ilmastoneutraalisuus vuoteen 2050 mennessä. Euroopan komissio on julkaisema laaja ilmasto- ja energialainsäädännön uudistuspaketti (Fit for 55) sisältää myös liikenteeseen liittyviä toimenpiteitä. EU-tasolla liikennesektorin kasvihuonepäästöt kattavat jopa neljänneksen EU:n kokonaispäästöistä, eikä kasvavaa trendiä ole saatu taittumaan.

Rautatieliikenteen osuus liikenteen aiheuttamista hiilidioksidipäästöistä sekä EU-tasolla että kansallisesti on alle prosentin, minkä vuoksi kestäville liikkumismuodoille, kuten erityisesti raideliikenteelle on osoitettu vahva rooli siirtymässä kohti päästötöntä liikennettä ja Vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden saavuttamisessa.

**Siirtymä päästöttömään joukkoliikenteeseen ja oikein kohdennetut infrainvestoinnit avainasemassa liikenteen päästövähennystavoitteiden saavuttamisessa**

Ilmastonmuutoksen torjuminen edellyttää sekä energiantehokkuuden lisäämistä että päästöjen vähentämistä liikennesektorilla, joka on kokonsa vuoksi merkittävässä roolissa hiilineutraalin yhteiskunnan saavuttamiseksi vuoteen 2035 mennessä. Kunnianhimoisten päästövähennystavoitteiden saavuttaminen taakanjakosektorilla edellyttää kansallisella tasolla vahvaa panostusta kestäviin liikennemuotoihin Fossiilittoman liikenteen tiekartan sekä Liikenne 12-suunnitelmien mukaisesti.

VR on sitoutunut Suomen hallituksen asettamaan tavoitteeseen, jonka mukaisesti Suomi on hiilineutraali vuonna 2035 ja hiilinegatiivinen pian sen jälkeen. Uusiutuvalla sähköllä kulkevan rautatieliikenteen lisääminen on avainasemassa Suomen hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisessa.

Kasvavat junaliikenteen matkamäärät ja raiteilla kuljetetut tonnit edistävät vihreää siirtymää vähentämällä liikenteen päästöjä ja samalla kasvattaen liikenteen kokonaisturvallisuutta. Liikenteen kasvihuonepäästöjen vähentämiseen tähtäävien toimenpiteiden tulisi tukea rautatieliikenteen kulkumuoto-osuuden kasvua matkustajaliikenteessä 10 prosenttiin ja tavaraliikenteessä 30 prosenttiin.

Kasvava raideliikennemarkkina houkuttelee kilpailua. Yhteiskunta pystyy vaikuttavimmin edistämään raideliikenteen kilpailua niin matkustaja- kuin tavaraliikenteessä investoimalla raiteisiin. Rautatieliikenteen kasvun ja uusia operaattoreita houkuttelevan toimintaympäristön edellytys on ennen kaikkea riittävä ja toimintavarma ratakapasiteetti, jonka puute muodostaa tällä hetkellä rautatiejärjestelmän pullonkaulan.

**VR-Yhtymä Oyj**

Postiosoite
PL 488, 00101 Helsinki

Käyntiosoite
Radiokatu 3, 00240 Helsinki

P. 029 4343

etunimi.sukunimi@vr.fi
www.vr.fi

Y-tunnus 1003521-5

Pääratoja tulisi kehittää ja kaksoisraideosuuksia rakentaa. Matkustajaliikenteessä mm. alueellista lähijunaliikennettä tulisi lisätä ja fyysisten vihreiden matkaketjujen edellytyksiä tulisi edistää ratainfraa sekä liikenteen solmukohtia kehittämällä. Logistiikassa elinkeinoelämän kuljetuksia tulisi sujuvoittaa liikenteellisiä pullonkauloja poistamalla ja mm. yhdistettyjen kuljetusten edellytyksiä tulisi kehittää. Teollisuuden uusinvestoinneissa raidekuljetusratkaisut tulisi huomioida jo suunnitteluvaiheessa.

Suomen rataverkon sähköistystä tulisi edelleen jatkaa ympäristöystävällisen sähkövedon edistämiseksi, sillä sähköistyksen lisääminen on erittäin konkreettinen ja vaikuttava energia- ja päästötehokkuutta parantava toimenpide. Rautatieliikenteessä käytettävät vaihtoehtoiset polttoaineet ja niiden jakeluverkosto tulisi huomioida vaihtoehtoisia polttoaineita koskevassa lainsäädännössä, jotta sähköistämättömäksi jäävillä rataosuuksilla välttämätön diesel voidaan korvata vaihtoehtoisilla polttoaineilla.

**Vaihtoehtoisten käyttövoimien kehittyminen tärkeää myös raideliikenteelle**

Fossiilittoman liikenteen ratkaisukokonaisuuden toteutuksen kannalta olisi keskeistä luoda edellytyksiä ympäristöystävälliselle logistiikalle ja vaihtoehtoisten polttoaineiden sekä kestävien käyttövoimien jakeluinfraa kehittämällä. Vaihtoehtoisten polttoaineiden tankkaus- ja latausasemat tulisi sijoittaa sellaisiin liikenteellisesti perusteltuihin sijainteihin, joista elinkeinoelämän kuljetukset eniten hyötyvät. Liikenteen harjoittajille on tärkeää luoda ennustettavuutta ja varmuutta siitä, että jakeluinfra mahdollistaa tehokkaan operoinnin.

Tulevaisuudessa veturit hyödyntävät vihreän sähkön lisäksi mahdollisesti myös muita uusiutuvia energianlähteitä, kuten esimerkiksi biopolttoaineita, vetyä ja synteettisiä polttoaineita, mikä edellyttää mm. riittävää lataus- ja tankkausinfrastruktuuria. VR tutkii jatkuvasti vaihtoehtoisten polttoaineiden potentiaalia ja osallistuu EU-tason työryhmätoimintaan päästövähennyksien saavuttamiseksi.

VR pitää raskaan maantieliikenteen näkökulmasta oleellisena, että tunnistetaan tekniikat, joiden avulla voidaan saavuttaa EU-tasolla asetetut tavoitteet vaihtoehtoisille polttoaineille ja tuetaan niiden käyttöönottoa. Tällä hetkellä kyseessä olisivat LNG-verkosto ja LNG:n tuotanto sekä uusiutuvien dieselpolttoaineiden käytön edistäminen, mikä sopii myös olemassa oleviin dieselmoottoreihin sekä kattaa kaikki kokonaismassat.

Vaihtoehtoisten käyttövoimien latausasemien kehittämisen yhteydessä tulee huomioida myös kalustoa koskevat kaupalliset tekniset ratkaisut, jotka eivät vielä ole riittävällä kypsyysasteella EU-tasolla asetettuihin tavoitteisiin nähden.

**VR on sitoutunut vahvasti energiatehokkuuden parantamiseen**

Osana Euroopan komission uudistuspakettia annettiin ehdotus uudelleen laadituksi energiatehokkuusdirektiiviksi. Tavoitetta energiankulutuksen vähentämiseksi kiristettiin REPowerEU-ehdotuksessa -9 prosentista -13 prosenttiin. Lisäksi

komissio ehdotti nopeita energiansäästötoimia muun muassa liikenteeseen kohdistuen.

VR-konsernissa on tehty vuosikymmeniä pitkäjänteistä ympäristötyötä ja vähennetty päästöjä parantamalla raideliikenteen energiatehokkuutta sekä lisäämällä uusiutuvan energian osuutta. Keinoina tähän ovat olleet sähkövetoisen liikenteen lisääminen, vetokaluston uusiminen energiatehokkaammaksi, junakokojen kasvattaminen, suunnittelun tehostaminen ja kuljettajien kouluttaminen taloudelliseen ajotapaan. VR:n matkustajajunista 95% ja logistiikan junista 80% kulkee uusiutuvalla sähköllä ja panostanut miljardi euroa moderniin kalustoon viimeisen 10 vuoden aikana ja tulee investoimaan noin myös tulevien vuosien aikana. VR pyrkii edelläkävijyyteen myös muissa liiketoiminnoissaan ja on tuonut sähköbussit osaksi kestävää kaupunkiliikennettä.

VR on sitoutunut vahvasti energiatehokkuuden parantamiseen ympäristötavoitteissaan. Vuosille 2021–2025 on määritelty ympäristötavoitteet koskien päästöjen vähentämistä, energiatehokkuuden ja materiaalitehokkuuden lisäämistä sekä kemikaaliturvallisuutta. Suoritekohtaisia päästöjä ja energiankulutusta halutaan vähentää 15 prosentilla vuoteen 2025 mennessä vuoden 2019 tasosta.

**Kestävät kulku- ja kuljetusmuodot vähähiilisen liikennejärjestelmän runkona**

VR kannattaa kansallisessa ilmasto- ja energiastrategiassa asetettua tavoitetta, jonka mukaan kestävät liikennemuodot toimivat ihmisten liikkumistarpeen ensisijaisena vaihtoehtona. VR kannattaa tavoitteita, joilla kasvatetaan joukkoliikenteen määrää, vauhditetaan joukkoliikenteen vähäpäästöisen kaluston käyttöä ja edistetään vaihtoehtoisten polttoaineiden sekä käyttövoimien käyttöönoton edellytyksiä.

VR on viime vuosina panostanut voimakkaasti myös täyssähköbussiliikenteeseen ja hankkinut täyssähköbussikalustoa kaupunkiliikenteeseen. Lisäksi VR hakee kasvua kevytraideliikenteestä ja aloitti Tampereen raitiotieliikennöinnin elokuussa 2021. Suurimpien kaupunkien raitioliikenne muodostaa osan toimivaa ja ilmastoystävällistä matkaketjua, josta VR jo huolehtii junien, Tampereen ratikan ja Pohjolan Liikenteen sähköbussien osalta.

Kevytraideliikenne ja raitiotieinfra tulisi ottaa suunnittelun lähtökohdaksi ja liikennejärjestelmän rungoksi suurimmilla kaupunkiseuduilla. Ilmastonmuutoksen torjumiseksi siirtymä henkilöautoista joukkoliikenteeseen on välttämätöntä, ja ilmastotietoisuus tullee vähentämään henkilöautojen omistusta erityisesti kaupungeissa.

Sähköbussien osuus kaupunkiliikenteessä on viime vuosina kasvanut ja tätä nousevaa trendiä kohti kestävää kaupunkiliikennettä tulisi tukea myös ilmasto- ja energiapolitiikan tasolla. Kevytraide- ja sähköbussiliikenteen tulisi muodostaa isojen kaupunkiseutujen kattavan, nopean ja lähes meluttoman joukkoliikenneverkon, joka luontevasti kytkeytyy lähi- ja kaukojunaliikenteeseen.

**VR-Yhtymä Oyj**

Postiosoite
PL 488, 00101 Helsinki

Käyntiosoite
Radiokatu 3, 00240 Helsinki

P. 029 4343

etunimi.sukunimi@vr.fi
www.vr.fi

Y-tunnus 1003521-5

**Energiatehokkaita kiinteistöratkaisuja**

VR tarkastelee säännöllisesti myös kiinteistökantansa energiatehokkuutta ja pyrkii aktiivisilla toimenpiteillä mahdollisimman energiatehokkaisiin ratkaisuihin. Esimerkiksi Helsingin päärautatieasema sekä Helsingin varikko, Pieksämäen konepaja ja Oulun henkilöliikennehalli on liitetty kantaverkkoyhtiö Fingridin sähkön kulutusjoustomarkkinaan Siemensin virtuaalivoimalaitospalvelun kautta. Kiinteistöjen hyödyntäminen kulutusjoustona vähentää varavoiman tarvetta ja hiilidioksidipäästöjä Suomessa.

Vuoden 2020 loppupuolella käyttöönotettu aurinkovoimala Helsingin varikolla on yksi Suomen suurimmista, nimellisteholtaan 928 kWp. Aurinkovoimalan tuottamalla energialla junia voidaan huoltaa jatkossa entistäkin ympäristöystävällisemmin. Vuodessa tuotetun aurinkosähkön määrä vastaa noin 40 sähkölämmitteisen omakotitalon sähkönkulutusta. Vuoden 2022 aikana aurinkosähkön tuotantoa on suunniteltu lisättäväksi.

**Rautatiejärjestelmällä on keskeinen rooli osana yhteiskunnan huoltovarmuutta myös energiakriisin aikana**

Junaliikenne on joutunut kohtaamaan useita, täysin ennakoimattomia toimintaympäristöstä nousseita haasteita, kuten esimerkiksi Venäjän hyökkäyssodan ja länsimaiden vastapakotteiden vaikutus energian hintaan.

Rautatiejärjestelmä on olennainen osa yhteiskunnan toimintavarmuutta. Rautatiejärjestelmä muodostaa kriittisen fyysisen ja digitaalisen infrastruktuurin, joiden turvallisuudesta sekä resilienssistä tulee huolehtia. Sähkökatkokset ja häiriöt kevyen polttoöljyn saatavuudessa haittaisivat merkittävästi VR:n junaliikennettä. Energian hinta on myös VR:lle merkittävä tuotantokustannus. VR seuraa aktiivisesti sähkön ja polttoöljyn hintakehitystä.

Lyhyellä aikavälillä VR:llä ei ole valmiuksia korvata vetokaluston energianlähteitä vaihtoehtoisten polttoaineiden ja käyttövoimien ollessa vasta kehitysasteella, mutta VR tutkii kuitenkin jatkuvasti vaihtoehtoisten polttoaineiden potentiaalia.

VR-Yhtymä Oyj

Jonna Juslin
johtaja, yhteiskuntasuhteet ja kansainväliset asiat

**VR-Yhtymä Oyj**

Postiosoite
PL 488, 00101 Helsinki

Käyntiosoite
Radiokatu 3, 00240 Helsinki

P. 029 4343

etunimi.sukunimi@vr.fi
www.vr.fi

Y-tunnus 1003521-5